

Llei del referèndum: legitimitat

Tot apunta que els fets polítics es precipitaran a Catalunya a partir de l'última setmana del mes d'agost. Un moment clau serà la tramitació de la llei del referèndum d'autodeterminació. El seu registre al Parlament suposarà el tret de sortida d'un enfrontament institucional sense precedents. Probablement pagui la pena reflexionar sobre el procediment d'aprovació i sobre el contingut d'aquesta iniciativa parlamentària presentada fa pocs dies pels dos grups que la impulsen, Junts pel Sí i la CUP.

Es tracta d'una llei important. Si el procés acaba tenint èxit, serà present als llibres d'història. Naturalment, la proposició serà recorreguda pel govern central davant del Tribunal Constitucional (TC), el qual l'acceptarà immediatament a tràmit, cosa que suposa la seva suspensió automàtica en termes de la legalitat espanyola. Poc després el TC l'anul·larà definitivament. Tot molt previsible. Tanmateix, el Parlament tirarà endavant la llei. També previsible.

A banda de les qüestions de legalitat (espanyola i catalana), sempre resulta important com es fan les coses en termes de legitimitat. I aquí intervé l'anunciada reforma del reglament del Parlament per tal d'escurçar el temps de la tramitació legislativa. A ningú se li escapa que estem en temps polítics poc normals, però això no justifica que les coses es facin de manera poc escrupolosa en termes procedimentals. No calia que el Consell de Garanties Estatutàries expressés les seves previsions per veure que no resulta convenient que una llei d'aquesta

importància s'aprovi sense possibilitat que tots els grups presentin esmenes i les debatint a la cambra que representa tots els catalans. Això no faria cap favor a la legitimitat de la llei, especialment des de la perspectiva internacional. Quan es té la legalitat en contra cal guanyar la batalla de la legitimitat. I procedir en termes liberaldemocràtics acurats és una via per aconseguir-ho. A més, les astúcies tàctiques deixen de ser-ho quan es veuen a venir de lluny.

La proposició de llei inclou una exposició de motius, 34 articles, una disposició addicional i dues disposicions finals.

L'exposició de motius crec que és substancialment millorable. Inclou fins a vuit paràgrafs que mostren cert desordre expositiu. El "dret d'autodeterminació dels pobles" es justifica a partir dels textos internacionals de les Nacions Unides –pactes sobre drets civils i polítics; drets econòmics, socials i culturals (tots signats per l'estat espanyol)–. Tanmateix, és conegut que la noció *pobles* resulta notòriament ambigua. Es pot argumentar que això ha permès implementar diverses polítiques sense canviar les normes. Especialistes en dret internacional han assenyalat fins a tres etapes diferents en la interpretació de l'autodeterminació durant el segle XX –període d'entreguerres; de la Segona Guerra Mundial a l'esfondrament de l'imperi soviètic, i a partir dels anys noranta–. Efectivament, el dret d'autodeterminació no sempre s'ha limitat a situacions de coloni-

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA DE LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA

alisme (segona etapa), però d'això no se'n despren, com sembla que fa l'exposició de motius, que hi hagi una correlació automàtica entre el dret internacional, una societat democràtica i el dret d'autodeterminació de Catalunya. Les teories democràtiques actuals sobre les secessions

legítimes són molt més matisades. En canvi, crec encertat que es faci esment al caràcter històric i nacional del país, a la impossibilitat pràctica de procedir a pactes amb l'Estat i, encara que no es diu així, a la tensió inherent entre legitimitat constitucional i legitimitat democràtica, un tema clàssic de la teoria política contemporània.

L'articulat de la proposició de llei és bastant més solvent. Hi ha molts temes implicats. Alguns es poden millorar també durant la tramitació parlamentària. N'esmento aquí només dos. Tal com diu la proposició de llei, els membres de les meses electorals haurien de ser escollits per sorteig, però crec que també s'hauria de requerir la voluntarietat dels implicats. El fet que hi hagi temporalment dues legalitats vigents incompatibles no és responsabilitat dels ciutadans. El que diu l'article 3.3 de la proposició no resulta suficient per esvaire els dubtes legítims que puguin tenir els ciutadans. El referèndum no ha de resultar incòmode o *antipàtic* a cap ciutadà del país.

Finalment, l'experiència mostra que la discussió i les decisions d'òrgans com la Sindicatura Electoral de Catalunya milloren en termes de neutralitat i objectivitat quan el nombre de membres és gran, espe-

cialment quan són nomenats pels parlamentaris, és a dir, pels partits. Tal vegada set membres serien millor que cinc (art.19). D'altra banda, no seria convenient que els membres de la Sindicatura fossin percebuts com una corretja de transmissió de la Generalitat (com ho és el TC del govern central de l'Estat). Això posa pressió al govern de Catalunya per fer les coses molt ben fetes. La Sindicatura, per exemple, només hauria de validar un cens que fos correcte en termes tècnics. El nomenament de l'àrbitre resulta un punt encara més important en aquest cas, en què, al contrari del que passa amb la Junta Electoral Central espanyola, no hi ha possibilitat de revisió judicial posterior (en no existir un poder judicial propi de Catalunya).

La legitimitat del referèndum dependrà en bona part, primer, de què es faci i de com es faci; segon, del nivell de participació i, tercer, dels resultats. La conjunció de les accions de la Generalitat amb la mobilització electoral i política de la ciutadania haurà de mostrar fortalesa per combatre les previsible accions repressives de les institucions de l'Estat.

Ningú controla totes les variables de l'1-O. La legitimitat també s'ha de guanyar, tant a nivell intern com internacional. Després d'aquesta data res serà com abans.

El fet que hi hagi temporalment dues legalitats vigents incompatibles no és responsabilitat dels ciutadans